

Esther Crabbendam (Bits of Freedom): Ethisch data verzamelen? Zo doe je dat

5 min

Datavolwassenheids niveau

Beginner

Doelen

Maatschappelijke impact

Themas

Veilig en ethisch

Sinds het digitale tijdperk zijn bijna al onze handelingen ‘technologisch geïntermedieerd’, zoals dat heet. ‘Daarbij schuiven commerciële techbedrijven als Facebook en Google als virtuele derde partij aan bij onze digitale contactmomenten’, vertelt Esther Crabbendam, campagnemedewerker bij Bits of Freedom. Dat is een non-gouvernementele organisatie (ngo) die opkomt voor online privacy en vrijheid van communicatie. ‘Als onderdeel van hun verdienmodel verzamelen techgiganten ontzettend veel informatie over ons.’ Deze vorm van ‘surveillance kapitalisme’ is het schrikbeeld van Crabbendam. ‘Het is des te belangrijker dat sociale ondernemingen data gaan verzamelen op een ethische en constructieve manier.’

Uit balans

Crabbendam spreekt over een ‘machts-asymmetrie’: de huidige disbalans waarbij grote techbedrijven domineren op het gebied van dataverzameling. ‘Het is een expliciete strategie van bedrijven als Google om onze informatie te gebruiken als kapitaal. Het web is één grote tracking-machine geworden. Alle websites die je bezoekt willen weten welke andere websites je hebt bezocht, om zo meer te leren over wie jij bent. Hoe meer informatie je als bedrijf verzamelt, hoe meer macht en invloed je hebt’, aldus Crabbendam.

Met die data trainen techgiganten hun eigen algoritmes. 'Zo ontwikkelen ze modellen die menselijk gedrag voorspellen, wat ze goed van pas komt bij het vergaren van advertentie-inkomsten. Als je bijvoorbeeld weet in welke gemoedstoestand mensen het meest open staan voor het kopen van jouw product, kan je proberen die gemoedstoestand te creëren. 'Als je gedrag kunt voorspellen, kun je het ook creëren', stelt Crabbendam. Ze waarschuwt dat partijen met slechte bedoelingen hiervan misbruik kunnen maken. 'Denk aan het beïnvloeden van verkiezingen, zoals dat in 2016 gebeurde in de Verenigde Staten.'

Kortom: data betekent macht. Dit hoeft niet per se negatief te zijn, benadrukt Crabbendam. 'Als je data op een goede en constructieve manier inzet, kun je meer impact maken. Daarom is het heel goed om dat sociale ondernemingen denken: misschien moeten wij ook data gaan verzamelen - op een ethische manier.'

Samen verantwoordelijk

Bits of Freedom zet zich in voor een beter databeleid bij overheden, instellingen en bedrijven op het gebied van privacy en communicatie. 'Privacy is geen individuele maar een collectieve verantwoordelijkheid, waar we maatschappelijke regels, normen en waarden voor moeten hanteren', vindt Crabbendam. Als positieve ontwikkeling noemt zij het ingaan van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in mei 2018. Deze wet breidde de privacybescherming flink uit. Organisaties moeten voortaan intern vastleggen hoe zij met persoonsgegevens omgaan: welke persoonsgegevens ze bewaren, en voor hoe lang. Wat ze met andere partijen delen, en op basis van welke juridische grondslagen dat gebeurt. Consumenten moeten met de AVG makkelijker inzicht krijgen in wat bedrijven van hen weten. Crabbendam erkent dat werken volgens de richtlijnen van de AVG lastig kan zijn voor bedrijven, maar benadrukt het belang van de wet. 'Je moet als organisatie veel bijhouden voor de AVG, maar voor onze vrijheid ten opzichte van dominante bedrijven is dit ontzettend goed.'

Tips en trucs

Het belangrijkste advies van Crabbendam aan organisaties die datagedreven willen werken: 'Laat de manier waarop je omgaat met persoonlijke informatie echt voortkomen uit jouw visie, missie en kernwaarden.'

Voor mkb-organisaties en specifiek voor sociale ondernemingen heeft ze vier

take-aways:

- Denk goed na over wat voor organisatie je wilt zijn. Zorg dat de manier waarop je omgaat met persoonlijke informatie voortkomt uit jouw visie. Wat zijn je kernwaarden en principes? Wat voor dataverzameling (binnen de wet) past daarbij?
- Maak het jezelf makkelijk: verzamel geen onnodige data. Zo minimaliseer je de hoeveelheid data die je moet beschermen en waarvoor je je moet verantwoorden. Waar ga je echt mee aan de slag? Wat verdwijnt in een archief en zul je waarschijnlijk niet meer gebruiken?
- Wees transparant. Als je om data vraagt, leg dan duidelijk uit voor welk doel je dat doet. In het privacy statement van Bits of Freedom bijvoorbeeld kiest de organisatie bewust voor toegankelijk taalgebruik om dat uit te leggen.
- Denk na over welke tools en platformen je gebruikt en welke invloed die keuze heeft. Kies je bij een groot project voor een kleine privacy-vriendelijke tool, dan kun je impact maken door deze tool te helpen groeien. In de Internetvrijheid Toolbox, ontwikkeld door Bits of Freedom, staan directe links naar applicaties en software die respectvol met gegevens omgaan.

Relevante links en concrete casus:

Deze PDF is automatisch
gegenereerd op basis van jouw
selectie